

Magdalena Fedorowicz

Procedura nakładania sankcji przez Europejski Bank Centralny na instytucje kredytowe państw członkowskich Unii Europejskiej za nieprzestrzeganie obowiązku utrzymywania rezerw obowiązkowych. Wybrane zagadnienia

1. Uwagi wstępne

1 maja 2004 r. Polska przystąpiła do Unii Europejskiej. Od tego momentu uczestniczy w Europejskim Systemie Banków Centralnych, podobnie jak wszystkie inne państwa członkowskie UE, zarówno objęte derogacją, jak i należące już do strefy wspólnej waluty – euro. Polska nie jest jednak jeszcze w tej strefie, gdyż nie przystąpiła do III etapu Unii Gospodarczej i Walutowej, co będzie możliwe dopiero po spełnieniu kryteriów konwergencji określonych w aktach prawa europejskiego.¹ Konsekwencją przystąpienia naszego kraju do III etapu UGiW będą liczne zmiany w prawie, zwłaszcza bankowym, szczególnie w zakresie zadań, kompetencji i funkcji Narodowego Banku Polskiego. Po wejściu Polski do strefy euro to Europejski Bank Centralny uzyska kompetencje decyzyjne w wielu materiach, dotąd właściwych dla banku centralnego państwa, między innymi w zakresie określania wysokości rezerw obowiązkowych (i ich egzekwowania), które instytucje kredytowe w Polsce,

* Dr Magdalena Fedorowicz – Katedra Prawa Finansowego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego.

¹ Chodzi tu o kryteria konwergencji prawnej i ekonomicznej, określone w Traktacie z Maastricht z 1992 r. Szerzej na ten temat zob.: H. Gronkiewicz-Waltz, *Europejska Unia Walutowa*, Warszawa 2009, s. 85 i nast.; W. Baka, *Bankowość europejska*, Warszawa 2005, s. 34 i nast.; R. Wierzbę, *Europejski Bank Centralny*, Warszawa 2003, s. 28 i nast.; A. Nowak-Far, *Unia Gospodarcza i Walutowa*, Warszawa 2001, s. 108 i nast.

wówczas już państwie strefy euro, będą musiały utrzymywać na wyodrębnionym rachunku NBP.²

Obecnie takie kompetencje ma NBP. To Rada Polityki Pieniężnej NBP, zgodnie z art. 12 ust. 2 pkt 2 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, ustala stopy rezerwy obowiązkowej banków i wysokość jej oprocentowania.³ Warto również podkreślić, że właśnie system rezerw obowiązkowych, obok tzw. stałych ułatwień i operacji otwartego rynku, stanowi instrument realizacji polityki pieniężnej EBC w strefie euro.⁴

Dla zapewnienia jednolitej polityki pieniężnej w Eurosystemie, której jednym z komponentów jest utrzymanie rezerw na odpowiednim, określonym przez EBC poziomie, przepisy europejskie przewidują mechanizm gwarantujący realizację tego obowiązku.⁵ Zgodnie z art. 132 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) Europejski Bank Centralny może nakładać sankcje za nieprzebrnięcie swoich rozporządzeń i decyzji, m.in. właśnie wymogu utrzymania minimalnych rezerw obowiązkowych.

Celem niniejszego artykułu jest analiza uprawnień EBC do nakładania sankcji w przypadku niezastosowania się instytucji kredytowej państwa członkowskiego do wymagań dotyczących minimalnych rezerw obowiązkowych. W opracowaniu dokonano głównie analizy dogmatyczno-prawnej przepisów procedury dotyczącej nakładania przez EBC owych sankcji. W polu zainteresowań autorki pozostawały także: po pierwsze – zasady tej procedury, wskazane bezpośrednio w europejskich aktach prawnych związanych z zagadnieniem obowiązku utrzymywania rezerw obowiązkowych, które w opracowaniu wyodrębniono i nazwano, po drugie – zasady wywiedzione z całokształtu regulacji europejskiego prawa bankowego ESBC i finansowego UE. Te ostatnie zostały w niniejszych rozważaniach wyszczególnione i ujęte w katalog w celu dokonania analizy procedury w przypadku niestosowania się do obowiązku utrzymania wymaganych rezerw w związku z przyszłym członkostwem Polski

² Rezerwy te utrzymywane są obecnie w NBP, zmiana polegać będzie na konieczności stosowania się instytucji kredytowych w Polsce do przepisów o rezerwie obowiązkowej, uchwalanych przez EBC.

³ Ustawa z 29.08.1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn.: Dz.U. nr 1/2005, poz. 2 ze zm.).

⁴ Na ten temat szerzej zob.: R. Wierzba, op.cit., s. 87 i nast.

⁵ Warto podkreślić, że system rezerw obowiązkowych jest istotnym instrumentem regulowania płynności banków i wspierania stabilizacji stóp procentowych na rynku pieniężnym, por.: W.A.S. Koch, Ch. Czogalla, M. Ehret, *Grundlagen der Wirtschaftspolitik*, 3. Auflage, Stuttgart 2008, s. 223 i nast.

w strefie euro. Przedstawiane opracowanie zawiera również próbę odpowiedzi na pytanie, skąd EBC czerpie kompetencje do nakładania sankcji na instytucje kredytowe państw członkowskich strefy euro i jaka jest legitymizacja takiego uregulowania.

2. Podstawowe regulacje dotyczące procedury nakładania sankcji przez EBC za nieprzestrzeganie obowiązku utrzymania wymaganych rezerw

Przystąpienie Polski do III etapu UGiW wywoła zmiany organizacyjne i funkcjonalne w działalności zarówno NBP, jak i instytucji kredytowych. Wśród nowych obowiązków, kształtowanych przez przepisy prawa europejskiego, znajdzie się obowiązek utrzymywania przez instytucje kredytowe działające w RP rezerw ustalanych odtąd przez EBC. Po przystąpieniu Polski do tej strefy spoczywać on będzie jednak nie tylko na instytucjach kredytowych działających w Polsce (czyli, zgodnie z definicją legalną ustawy – Prawo bankowe, na bankach krajowych), ale także na oddziałach instytucji kredytowych funkcjonujących w Polsce, nawet jeśli ich państwa macierzyste nie będą się znajdować w strefie euro (zakres podmiotowy obowiązku utrzymywania rezerw obowiązkowych). Z kolei oddziały instytucji kredytowych założonych w państwach należących do strefy euro, które znajdują się poza terytorium tych krajów, nie są objęte obowiązkiem utrzymywania rezerw. Podstawą prawną tego obowiązku jest rozporządzenie Europejskiego Banku Centralnego nr 1745/2003 z 12 września 2003 r. dotyczące stosowania rezerw obowiązkowych (dalej: rozporządzenie EBC nr 1745/2003).⁶ Warto podkreślić, że zgodnie ze wspomnianym rozporządzeniem EBC może także, według ustalonych przez siebie kryteriów i działając w sposób niedyskryminujący, zwalniać⁷ instytucje kredytowe z obowiązku utrzymywania

⁶ Zob.: rozporządzenie (WE) EBC nr 1745/2003 z 12.09.2003 r. dotyczące rezerw obowiązkowych (EBC/2003/9), O.J., L 250, 2.10.2003, s. 10, zmienione rozporządzeniem (WE) EBC nr 1052/2008 z 22.10.2008 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (WE) nr 1745/2003 (EBC/2003/9) o rezerwach obowiązkowych (EBC/2008/10), Dz.Urz. UE L 282, 25.10.2008, s. 14. Warto zauważyć, że w stosunku do państw, które w ostatnim czasie przystąpiły do strefy euro, stosowano przepisy przejściowe, zob. np.: decyzja EBC z 28.10.2008 r. w sprawie przepisów przejściowych w zakresie określania stóp rezerw obowiązkowych przez Europejski Bank Centralny po wprowadzeniu euro na Słowacji (EBC/2008/14) (2008/892/WE), Dz.Urz. UE L 319, 29.11.2008, s. 73.

⁷ EBC publikuje listę instytucji podlegających obowiązkowi utrzymania rezerwy obowiązkowej (art. 2 ust. 3 rozporządzenia z 2003 r. ze zm. z 2008 r.).

wymaganych rezerw (art. 2).⁸ instytucja kredytowa nie podlega obowiązkowi utrzymywania rezerw w dwóch przypadkach. Pierwszy: na mocy art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia jest niejako *ex lege* zwolniona z wymogu utrzymania rezerw, jeśli spełnia przesłanki określone tym przepisem: „Instytucja jest zwolniona z wymogu utrzymywania rezerwy obowiązkowej, bez konieczności składania jakiegokolwiek wniosku w tym zakresie, począwszy od rozpoczęcia okresu utrzymywania rezerwy obowiązkowej, w którym jej zezwolenie na prowadzenie działalności podlega wycofaniu albo uchyleniu, lub też w którym organ sądowniczy lub inny właściwy organ publiczny państwa członkowskiego podejmie decyzję o wszczęciu wobec niej postępowania likwidacyjnego”. Drugi: zwolnienie przez EBC z realizacji tego obowiązku a) instytucji kredytowych podlegających przekształceniom, b) takich, których aktywa zostały zamrożone i/lub wobec których Unia lub państwo członkowskie na mocy art. 75 ust. 2 TFUE zastosowały inne środki ograniczające korzystanie z ich aktywów, lub których dostęp do operacji otwartego rynku lub operacji kredytowo-depozytowych Eurosystemu został zawieszony lub cofnięty na mocy decyzji Rady Prezesów EBC, c) instytucji, wobec których nałożenie wymogu utrzymywania rezerwy obowiązkowej nie wypełniłoby założeń systemu rezerwy obowiązkowej EBC (gdyż np. instytucja ta realizuje wyłącznie zadania specjalnego przeznaczenia lub jest zobowiązana przepisami prawa do przeznaczania wszystkich swoich depozytów na cele związane ze wsparciem rozwoju regionalnego lub została objęta zakazem świadczenia usług bankowych konkurencyjnych wobec innych instytucji kredytowych). Sytuacja ta wystąpi na przykład wtedy, gdy instytucje kredytowe będą się znajdowały w stanie likwidacji lub będą realizować postępowanie naprawcze.⁹ Niestosowanie się ze strony podmiotowej lub przedmiotowej do obowiązku utrzymywania rezerw obowiązkowych powoduje nałożeniem sankcji na daną instytucję kredytową.

Odtworzenie i zarazem interpretacja przepisów wskazanej procedury sprawiają spory problem, w związku z tym, że przepisy te nie są uporządkowane w jednym akcie prawnym.¹⁰

Na instytucje, które nie wypełniają zobowiązań wynikających z rozporządzeń i decyzji EBC w sprawie rezerw obowiązkowych, nakłada on

⁸ Z art. 2 rozporządzenia z 2003 r. ze zmianami z roku 2008 wynika, że

⁹ Co do innych przypadków zwolnienia przez EBC instytucji kredytowych z obowiązku utrzymywania wymaganych rezerw zob.: S. Jakubiec, *Regulacje Rady Unii Europejskiej i Europejskiego Banku Centralnego w odniesieniu do działalności EBC*, „Prawo Bankowe” nr 4/1999, s. 82.

¹⁰ Zob. również: M. Fedorowicz, K. Nizioł, *Prawo finansowe Polski i Unii Europejskiej*, Warszawa 2008, s. 173–174.

sankcje zgodnie z rozporządzeniami Rady nr 2532/98 z 23 listopada 1998 r.¹¹ i EBC nr 2157/1999 z 23 września 1999 r.¹² określającymi jego uprawnienia w tym zakresie, stwierdzając czy nastąpiło naruszenie rozporządzeń Rady nr 2531/98 z 23 listopada 1998 r. o stosowaniu stóp rezerw obowiązkowych przez Europejski Bank Centralny¹³ oraz EBC nr 1745/2003 z 12 września 2003 r. dotyczącego stosowania rezerw obowiązkowych w związku z art. 19 Statutu ESBC i EBC¹⁴.

Zasadniczymi podstawami prawnymi dla stosowania przez EBC sankcji za nieprzestrzeganie wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych są głównie rozporządzenia EBC nr 2157/99 i Rady nr 2532/98. Stosunek tych dwóch dokumentów do siebie wyraża się w tym, że rozporządzenie EBC nr 2157/99 zostało uchwalone z uwzględnieniem art. 6 ust. 2 rozporządzenia Rady nr 2532/98.¹⁵ Ostatnie z wymienionych ma zatem charakter ogólny w zakresie nakładania sankcji przez EBC. Z kolei w rozporządzeniu EBC nr 2157/99 EBC konkretyzuje się kompetencję EBC do nakładania sankcji, przez co ma ono charakter *lex specialis*.

¹¹ O.J., L 318, 27.11.1998, s. 4.

¹² Rozporządzenie EBC (WE) nr 2157/1999 z 23.09.1999 r. w sprawie uprawnień Europejskiego Banku Centralnego do nakładania sankcji (EBC/1999/4), O.J., L 264, 12.10.1999, s. 21, oraz rozporządzenie (WE) nr 985/2001 EBC z 10.05.2001 r. zmieniające rozporządzenie EBC/1999/4 w sprawie uprawnień Europejskiego Banku Centralnego do nakładania sankcji (EBC/2001/4), O.J., L 137, 19.05.2001, s. 24.

¹³ O.J., L 318, 27.11.1998, s. 1, oraz rozporządzenie Rady (WE) nr 134/2002 z 22.01.2002 r. zmieniające rozporządzenie Rady nr 2531/98/WE dotyczące stosowania stóp rezerw obowiązkowych przez Europejski Bank Centralny, O.J., L 24, 26.01.2002, s. 1.

¹⁴ Zgodnie z art. 19 Statutu ESBC i EBC: „Z zastrzeżeniem artykułu 2, realizując cele polityki pieniężnej, EBC ma prawo żądać od instytucji kredytowych ustanowionych w państwach członkowskich utrzymywania obowiązkowych rezerw na rachunkach EBC i krajowych banków centralnych. Zasady dotyczące obliczania i określania wymaganych rezerw obowiązkowych mogą być ustalane przez Radę Prezesów. W przypadkach niestosowania się do powyższych wymagań EBC jest uprawniony pobierać odsetki karne oraz nakładać inne sankcje o porównywalnym skutku”. Z kolei w ust. 2 tego artykułu unormowano: „W celu stosowania niniejszego artykułu Rada, zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 41, ustala podstawę dla rezerw obowiązkowych oraz dopuszczalne maksymalne proporcje między tymi rezerwami a ich podstawami, a także stosowne sankcje w razie nieprzestrzegania tych zasad”. Zob.: Protokół nr 4 w sprawie Statutu ESBC i EBC. Dz.Urz. UE, C 115, 9.05.2008, s. 230.

¹⁵ W art. 6 ust. 2 rozporządzenia z 1998 r. stwierdzono: „Z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków określonych w niniejszym rozporządzeniu, EBC może przyjąć rozporządzenia mające w bardziej precyzyjny sposób określić warunki, według których są nakładane sankcje zgodnie z niniejszym rozporządzeniem, a także wytyczne do koordynacji i harmonizacji procedur dotyczących prowadzenia postępowania w sprawie naruszenia”[w tym przypadku: naruszenia wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych].

Rozporządzenie EBC nr 2157/99 zawiera przepisy proceduralne, dotyczące nakładania sankcji przez EBC we wszystkich sprawach, w których prawo europejskie taką kompetencję dla EBC przewiduje (dlatego składają się na ogólną procedurę nakładania sankcji przez EBC), nie tylko w przypadku niezastosowania się do wymogów związanych z rezerwami obowiązkowymi. Wskazane przepisy można zatem określić mianem tworzących procedurę szczególną, polegającą na nakładaniu sankcji przez EBC wyłącznie w przypadku niestosowania się do wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych. Tylko przepisy wspomnianej procedury szczególnej są przedmiotem niniejszego artykułu.

Z kolei rozporządzenie EBC nr 1745/2003 dotyczy stosowania rezerw obowiązkowych i określono w nim m.in.: kto podlega obowiązkowi utrzymania rezerw (w tym, jakie są obowiązki pośrednika), jak kształtuje się podstawa naliczania rezerwy, jaka jest stopa rezerwy obowiązkowej, jak reguluje się naliczanie rezerw obowiązkowych i powiadamianie o nich, w jaki sposób i na jaki okres utrzymywana jest rezerwa obowiązkowa, kto jest odpowiedzialny za weryfikację informacji związanych z obowiązkiem utrzymania rezerwy, jak kształtuje się rezerwa utrzymywana na bazie skonsolidowanej, jak regulowany jest obowiązek utrzymywania rezerwy przez nowe państwa, które przyjęły euro w okresie przejściowym. Ustala więc ten obowiązek od strony podmiotowej i przedmiotowej.

Jeśli rezerwy nie są utrzymywane, EBC nakłada na daną instytucję kredytową sankcje. Zgodnie z art. 1 rozporządzenia Rady nr 2532/98, prawodawca europejski rozumie pod tym określeniem „grzywny i okresowe kary pieniężne nakładane w konsekwencji naruszenia”. Z kolei „grzywna” oznacza pojedynczą kwotę, którą przedsiębiorstwo, w tym przypadku instytucja kredytowa, jest zobowiązane zapłacić w ramach sankcji. Natomiast termin „okresowe kary pieniężne” oznacza kwoty, które instytucja kredytowa jest obowiązana zapłacić jako sankcję w przypadku ciągłego naruszania przepisów. Jeśli instytucja kredytowa nie utrzymuje w całości lub w części rezerw obowiązkowych, nałożonych zgodnie z niniejszym rozporządzeniem oraz rozporządzeniami i decyzjami EBC, wówczas EBC może nałożyć jedną z sankcji wskazanych w art. 7 rozporządzenia Rady nr 2531/98.¹⁶ Należą do nich: płatność do wyso-

¹⁶ Narodowe banki centralne mają obowiązek monitorowania realizacji przez instytucje kredytowe wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych na podstawie codziennych sprawozdań przekazywanych w formie elektronicznej. Szerzej na ten temat: D. Tymoczko, *Instrumenty interwencji banku centralnego na rynku pieniężnym*, „Materiały i Studia”, NBP, Zeszyt nr 102, Warszawa 2000, s. 20 i nast.

kości 5 punktów procentowych powyżej krańcowej stopy pożyczkowej ESBC lub dwukrotności krańcowej stopy pożyczkowej ESB (w obu przypadkach odpowiednio do kwoty rezerw obowiązkowych, których instytucja kredytowa nie utworzyła) albo zobowiązanie instytucji kredytowej do złożenia nieoprocentowanego depozytu w EBC lub w krajowym banku centralnym do wysokości trzykrotności kwoty rezerw obowiązkowych, których nie utworzyła.¹⁷ Ponadto w przypadku poważnego naruszenia wymagań dotyczących rezerwy obowiązkowej Eurosystem może zawiesić udział kontrahentów (instytucji kredytowych) w operacjach otwartego rynku. Istotne jest też to, że termin zapadalności depozytu musi mieścić się w okresie, w którym instytucja kredytowa nie utrzymywała rezerw obowiązkowych. Naruszenie obowiązku utrzymywania rezerw obowiązkowych przez instytucje kredytowe państw członkowskich strefy euro polega na: nieodprowadzeniu całości wymaganych rezerw obowiązkowych, na ich nieodprowadzeniu w odpowiedniej wysokości, na ich nieterminowym odprowadzeniu (zakres przedmiotowy obowiązku utrzymywania rezerw obowiązkowych).¹⁸

3. Procedura szczególna regulująca nakładanie sankcji za nieprzestrzeganie wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych

Szczegółowa procedura nakładania sankcji w przypadku niezastosowania się do wymagań dotyczących minimalnych rezerw obowiązkowych unormowana została w art. 11 rozporządzenia EBC nr 2157/99.¹⁹ Postanowienia wspomnianego artykułu zatytułowane zostały: „Procedura w przypadku niezastosowania się do wymagań dotyczących minimalnych rezerw obowiązkowych”. Dla ewentualnego nałożenia sankcji niezbędne jest także stwierdzenie naruszenia właściwych przepisów rozporządzenia Rady nr 2531/98. Z kolei rozporządzenie Rady nr 2532/98 zawiera ogólne uregulowania dotyczące uprawnień EBC do nakładania

¹⁷ Zgodnie z rozporządzeniem Rady nr 2531/98 w przypadku nałożenia sankcji stosuje się zasady i procedury określone w rozporządzeniu Rady nr 2532/98. Nie stosuje się jednak przepisów art. 2 ust. 1 i 3 oraz art. 3 ust. 1, 2, 3, 4 rozporządzenia nr 2532/98, co związane jest z potrzebą uproszczenia i skrócenia tego postępowania.

¹⁸ Rezerwy obowiązkowe naliczane są w trybie miesięcznym, a ich wysokość ustala na jest jako średnia w miesiącu, zob.: R. Wierzba, op.cit., s. 96.

¹⁹ Na temat rezerwy obowiązkowej, określanej przez EBC w państwach Eurosystemu, w polskiej literaturze przedmiotu zob. zwłaszcza: H. Gronkiewicz-Waltz, op.cit., s. 155 i nast.; A. Nowak-Far, op.cit., s. 254 i nast.; R. Wierzba, op.cit., s. 96 i nast.

sankcji za naruszenia obowiązków wynikających z rozporządzeń i decyzji EBC, które mogą powstawać w różnych dziedzinach kompetencji EBC.

W rozporządzeniu Rady nr 2531/98 wskazuje się również, że w każdym przypadku nałożenia sankcji zgodnie z jego art. 7 ust. 1 stosuje się zasady i procedury określone w rozporządzeniu Rady nr 2532/98, z wyłączeniem art. 2 ust. 1 i 3 oraz art. 3 ust. 1, 2, 3 i 4. Jeśli nastąpi naruszenie obowiązku utrzymywania rezerw obowiązkowych, nie wykorzystuje się zatem sankcji określonych w art. 2 ust. 1 i 3 rozporządzenia nr 2532/98. Chodzi tutaj o brak możliwości stosowania przez EBC limitów, w ramach których ma prawo nakładać na przedsiębiorstwa grzywny i okresowe kary pieniężne, o ile inaczej nie przewidują szczególne rozporządzenia Rady. W odniesieniu do grzywny nie może być zatem stosowany górny limit w wysokości 500 000 euro, a w zakresie okresowych kar pieniężnych wyłączone jest stosowanie górnego limitu w wysokości 10 000 euro za każdy dzień naruszenia. W postępowaniu szczególnym nie wykorzystuje się również art. 2 ust. 3 rozporządzenia Rady nr 2532/98. EBC nie jest więc obowiązany uwzględniać okoliczności szczególnego przypadku, np. dobrej wiary i stopnia otwartości przedsiębiorstwa przy interpretacji i wypełnianiu obowiązku wynikającego z rozporządzenia lub decyzji EBC, a także stopnia staranności i współpracy wykazywanej przez przedsiębiorstwo. Istotą tego postępowania jest bowiem stwierdzenie, że instytucja kredytowa danego państwa Eurosystemu nie dopełniła wymogu utrzymywania rezerwy obowiązkowej.²⁰ Okoliczności, w których to nastąpiło, są z punktu widzenia EBC mniej istotne, liczy się przede wszystkim rezultat, jakim jest realizacja obowiązku utrzymywania rezerwy na rachunku banku centralnego danego państwa.

Jak już wspomniano, w przypadku niezastosowania się do wymagań dotyczących rezerw obowiązkowych, zawartych w rozporządzeniach Rady nr 2531/98 oraz EBC nr 1745/2003, wykorzystuje się także rozporządzenie EBC nr 2157/99, jednak z wyjątkiem art. 2 ust. 1 i ust. 3, art. 3, 4 i 5 oraz art. 6 (z wyłączeniem jego ust. 3, który może być stosowany). W analizowanej procedurze nie korzysta się zatem z przepisu art. 2 ust. 1 rozporządzenia EBC nr 2157/99, dotyczącego zasad wszczę-

²⁰ Może się jednak zdarzyć, że instytucja kredytowa nie przestrzega innych wymogów niż utrzymywanie rezerw obowiązkowych, które są określone w rozporządzeniu w sprawie rezerwy obowiązkowej lub wiążących się z nim rozporządzeniach i decyzjach EBC. Wówczas stosowane będą sankcje oraz warunki ich nakładania określone w rozporządzeniu Rady nr 2532/98.

cia postępowania o naruszenie przepisów. Zgodnie z przywołanym artykułem na podstawie tych samych faktów można wszcząć przeciwko temu samemu przedsiębiorstwu (instytucji kredytowej) nie więcej niż jedno postępowanie o naruszenie przepisów. Z tego powodu ani zarząd EBC, ani właściwy krajowy bank centralny nie podejmą żadnej decyzji w sprawie wszczęcia lub zaniechania wszczęcia postępowania o naruszenie przepisów do chwili wzajemnej wymiany informacji i konsultacji. Wyłączeniem objęty został również art. 2 ust. 3 rozporządzenia EBC nr 2157/99. Ustalono w nim, że w zależności od sytuacji zarząd EBC lub właściwy krajowy bank centralny są, na żądanie, upoważnione do udzielania sobie wzajemnie pomocy oraz do współpracy podczas postępowania o naruszenie przepisów, w szczególności przy przekazywaniu informacji, które mogą okazać się istotne. W analizowanej procedurze szczególnej nie stosuje się również postanowień art. 3 rozporządzenia EBC nr 2157/99. W przepisie tym wskazano na uprawnienia EBC i właściwego krajowego banku centralnego w ramach ogólnej procedury nakładania sankcji przez EBC. Wyłączono zatem w tym przypadku prawo EBC i właściwego banku krajowego, nadane na mocy rozporządzenia Rady, do poszukiwania wszelkich informacji oraz prawo do przeszukania danego przedsiębiorstwa (instytucji kredytowej) bez wcześniejszego zawiadomienia. Wyłączeniem objęto również art. 4 rozporządzenia EBC nr 2157/99. W procedurze nakładania sankcji za nieprzestrzeganie wymogu utrzymywania minimalnych rezerw obowiązkowych nie stosuje się zatem również przepisów o pomocy organów państw członkowskich. Katalog wyłączeń uzupełniają sprawy regulowane w art. 5 rozporządzenia EBC nr 2157/99. Chodzi tutaj o zawiadomienie o ostrzeżeniach. W ramach ogólnej procedury EBC lub właściwy bank centralny mają obowiązek powiadomić przedsiębiorstwo (instytucję kredytową) na piśmie o konkretnych wynikach każdego prowadzonego dochodzenia i zastrzeżeniach w stosunku do przedsiębiorstwa jeszcze przed podjęciem ewentualnej decyzji o nałożeniu sankcji. Do grupy przepisów, które nie są stosowane w procedurze nakładania sankcji za nieprzestrzeganie wymogów dotyczących utrzymywania rezerw obowiązkowych, należy również art. 6 rozporządzenia EBC nr 2157/99. W przepisach tych uregulowano prawa i obowiązki przedsiębiorstw (instytucji kredytowych), w stosunku do których prowadzone jest dochodzenie. W procedurze szczególnej przedsiębiorstwo (instytucja kredytowa) ma jednak prawo do reprezentacji prawnej w czasie postępowania o naruszenie wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych (art. 6 ust. 3 rozporządzenia EBC nr 2157/99). Wskazana grupa wyłączeń pomaga zatem także w zrozumieniu i określeniu specyfiki analizowanej procedury szczególnej, która powinna być

przede wszystkim szybka i rozliczać instytucje kredytowe ze spełniania wymogu utrzymywania rezerw, rozumianego tutaj nie jako obowiązek starannego działania, lecz jako obowiązek rezultatu. Wydaje się, że wskazane przepisy podlegające wyłączeniu pozwalają odtworzyć wolę prawodawcy europejskiego uregulowania tej procedury zgodnie z zasadą efektywności i szybkości.

Kolejną cechą procedury niestosowania się do wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych jest skrócenie terminu, w ciągu którego instytucja kredytowa czy krajowy bank centralny lub zarząd EBC mają obowiązek dostarczenia dodatkowych informacji w celu dokonania przeglądu decyzji zarządu EBC. W ramach procedury szczególnej informacja ta powinna zostać dostarczona w terminie ustalonym przez Radę Prezesów EBC, jednak nie krótszym niż pięć dni roboczych (w ogólnej procedurze nakładania sankcji jest to termin, który nie powinien być krótszy niż dziesięć dni roboczych).

Zgodnie z art. 11 ust. 3 rozporządzenia EBC nr 2157/99 zarząd EBC przed nałożeniem sankcji, określonych w art. 7 rozporządzenia Rady nr 2531/98, powiadamia instytucję kredytową o domniemanym wykroczeniu i stosownej sankcji. Powiadomienie takie powinno zawierać wszelkie istotne fakty zarzucanego wykroczenia i informację, że jeśli instytucja kredytowa nie zgłosi sprzeciwu, sankcję uznaje się za nałożoną na mocy decyzji zarządu EBC. W literaturze przedmiotu podkreśla się, że wydanie przez zarząd EBC decyzji w sprawie wszczęcia postępowania powoduje powstanie praw procesowych po stronie instytucji kredytowej.²¹ Decyzja inicjująca tę procedurę odpowiada zasadzie wszczynania przez EBC postępowania z urzędu.

Przed podjęciem decyzji w sprawie wszczęcia postępowania o naruszenie przepisów EBC lub właściwy krajowy bank centralny mogą zażądać od instytucji kredytowej wszelkich informacji na temat zarzucanego naruszenia (art. 2 ust. 2 rozporządzenia EBC nr 2157/99). Stronami tego postępowania są z jednej strony EBC lub właściwy bank centralny, a z drugiej instytucja kredytowa, która dopuściła się zaniedbania obowiązku dotyczącego rezerw obowiązkowych. Co do zasady, jeśli strony nie postanowią inaczej, porozumiewanie się EBC lub właściwego banku centralnego z instytucją kredytową odbywa się w języku państwa

²¹ Zob. np.: I. Baur, *Die Haftung der Europäischen Zentralbank*, Kölner Schriften zu Recht und Staat, Band 13, P. Lang (Hrsg.), Europäischer Verlag für Wissenschaften, Frankfurt am Main 2001, s. 181 i nast. Autorka porusza w tej części opracowania ciekawe zagadnienie charakteru prawnego decyzji o wszczęciu postępowania w sprawie naruszenia. Ibidem, s. 181

członkowskiego, w którego jurysdykcji miało miejsce domniemane naruszenie (art. 2 ust. 4 rozporządzenia EBC nr 2157/99).

Instytucja kredytowa po otrzymaniu wspomnianego powiadomienia może w terminie pięciu dni roboczych podjąć następujące działania: potwierdzić zarzucany jej czyn i wyrazić zgodę na poddanie się określonej sankcji (co będzie równoznaczne z zakończeniem postępowania), przedstawić EBC informację pisemną, wyjaśnienia, wystosować sprzeciw oraz załączyć do informacji pisemnej dokumenty dla potwierdzenia treści swojej odpowiedzi. Warto podkreślić, że instytucja kredytowa przekazuje te dokumenty zarządowi EBC za pośrednictwem krajowego banku centralnego, którego obowiązkiem jest wówczas pisemne powiadomienie właściwych władz nadzorczych i działanie w tym zakresie bez nadmiernej zwłoki. Następnie zarząd EBC, na podstawie materiału zebranego w sprawie, podejmuje decyzję o nałożeniu sankcji na instytucję kredytową, chyba że stwierdzi, iż jej wyjaśnienia dają podstawę do odstąpienia od nałożenia sankcji. Taki wniosek można wysnuć z art. 11 ust. 4 tiret 2 rozporządzenia EBC nr 2157/99. W końcu instytucja kredytowa, będąca stroną analizowanego postępowania, może nie wnieść żadnego sprzeciwu, skorzystać z prawa milczenia. W takim przypadku przyjmuje się, że sankcja została nałożona na mocy decyzji zarządu EBC, a gdy decyzja stanie się ostateczna, instytucja kredytowa zostanie obciążona sankcją określoną w zawiadomieniu.

Instytucja kredytowa jest informowana w drodze pisemnej o decyzji oraz o przysługującym jej prawie do tzw. ponownego zbadania. Powiadomienie to także zostaje przekazane właściwym władzom nadzorczym oraz krajowemu bankowi centralnemu państwa członkowskiego, w ramach jurysdykcji którego doszło do naruszenia. Wniosek w sprawie ponownego zbadania decyzji zarządu EBC przez Radę Prezesów EBC, ze wspierającymi go informacjami i zarzutami, instytucja kredytowa może złożyć w ciągu 15 dni od otrzymania powiadomienia, na piśmie, do Rady Prezesów EBC. Z kolei decyzja Rady Prezesów EBC w sprawie owego wniosku powinna zawierać uzasadnienie, a powiadomienie o niej musi zostać przekazane instytucji kredytowej, organowi nadzorczemu oraz krajowemu bankowi centralnemu państwa członkowskiego, w którym nastąpiło naruszenie. W powiadomieniu powinna się także znaleźć informacja o przysługującym instytucji kredytowej prawie do odwołania, jeśli bowiem Rada Prezesów EBC nie podejmie żadnej decyzji w ciągu dwóch miesięcy od złożenia wniosku (wcześniej był to termin 15-dniowy), instytucji kredytowej przysługuje, zgodnie z Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, odwołanie od decyzji zarządu EBC (art. 3 ust. 5–7 rozporządzenia EBC nr 2532/98).

Istnieje również inny mechanizm niż ponowne badanie decyzji – określona w art. 8 rozporządzenia EBC nr 2157/99 instytucja przeglądu decyzji przez Radę Prezesów EBC. Podmiotem wnioskującym jest tutaj Rada Prezesów EBC, która może zażądać od instytucji kredytowej, zarządu EBC lub właściwego banku centralnego dostarczenia dodatkowych informacji w celu dokonania przeglądu decyzji zarządu EBC. Wskazane podmioty mają obowiązek dostarczenia Radzie Prezesów EBC tej informacji w terminie, który nie powinien być krótszy niż dziesięć dni roboczych. Jak można zauważyć, regulacja ta ma pomóc Radzie Prezesów EBC w pozyskiwaniu informacji na temat działalności zarządu EBC w zakresie wydawania przez ten organ decyzji w sprawie nakładania sankcji, nie tylko w przypadku niespełniania wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych przez instytucje kredytowe.

Zgodnie z art. 9 rozporządzenia EBC nr 2157/99, gdy decyzja dotycząca nałożenia sankcji stanie się ostateczna, Rada Prezesów EBC, po zasięgnięciu opinii odpowiednich krajowych władz nadzorczych, może zdecydować o opublikowaniu tej decyzji, a także informacji z nią związanych w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. W decyzji tej określa się zwłaszcza sposób dokonywania płatności związanych z nałożoną sankcją. Krajowe banki centralne są też obowiązane składać EBC sprawozdania dotyczące stosowania sankcji. Mają także za zadanie podejmować wszelkie niezbędne kroki w celu efektywnej realizacji nałożonej sankcji. To na nie również został nałożony obowiązek przechowywania, przez co najmniej pięć lat, wszelkich informacji istotnych dla realizacji decyzji o nałożeniu sankcji (art. 9 rozporządzenia EBC nr 2157/99).

Analiza przepisów rozporządzenia EBC nr 2157/99 pozwala na uwagę, że do naruszenia przepisów dotyczących rezerwy obowiązkowej może mieć również zastosowanie procedura uproszczona, którą zgodnie z art. 10 wspomnianego rozporządzenia wolno się posługiwać w przypadkach drobniejszych naruszeń przepisów. Przesłanką jej zastosowania jest zakwalifikowanie niespełnienia wymagań związanych z rezerwą obowiązkową jako „niewielkiego naruszenia przepisów”. Jeśli, zgodnie z regulacjami prawnymi, zarząd EBC zdecyduje o wyborze uproszczonego postępowania o naruszenie przepisów co do drobnych naruszeń prawa, nałożona grzywna nie będzie mogła przekraczać 25 000 euro. W art. 10 ust. 3 rozporządzenia EBC nr 2157/99 stanowi się, że: „*niniejszy artykuł – dotyczący procedury uproszczonej – nie uchybia procedurze stosowanej w przypadku niespełnienia wymagań dotyczących rezerw obowiązkowych, ustanowionych w art. 11 niniejszego rozporządzenia*”.²² Fakt,

²² Podkreślenie – M.F.

że procedura uproszczona nie narusza przepisów dotyczących utrzymywania rezerw obowiązkowych nie oznacza jednak, że będzie często stosowana w przypadku niespełnienia wymogów w zakresie minimalnych rezerw obowiązkowych. Dyskusyjne bowiem może się okazać w konkretnej sytuacji zakwalifikowanie nieprzestrzegania wymogu rezerwy obowiązkowej jako „niewielkiego naruszenia przepisów”.

Do sankcji, które EBC może stosować w procedurze szczególnej, jak wskazano powyżej, zaliczają się tylko te, które ujęto w art. 7 rozporządzenia Rady nr 2531/98. Warto dodać, że sankcji nie wykonuje się w stosunku do instytucji kredytowej do czasu uprawomocnienia się decyzji. Zgodnie z art. 3 ust. 8 rozporządzenia Rady nr 2532/98 decyzja uzyskuje prawomocność w dwóch sytuacjach. Po pierwsze, gdy upłynie okres 15 dni potrzebny na złożenie wniosku o ponowne zbadanie decyzji zarządu przez Radę Prezesów EBC, o ile oczywiście instytucja kredytowa takiego wniosku w przewidzianym terminie nie złoży. Po drugie, w przypadku poinformowania instytucji kredytowej przez Radę Prezesów EBC o podjętej decyzji lub w razie upływu okresu dwóch miesięcy, przewidzianego dla Rady Prezesów EBC na ponowne zbadanie decyzji, w sytuacji, gdy Rada Prezesów będzie milczeć. Wszelkie wpływy z tytułu sankcji nakładanych przez EBC należą do EBC.

Wydaje się zatem, że postępowanie dotyczące nakładania sankcji przez EBC za niestosowanie się do wymogu utrzymania rezerwy obowiązkowej można podzielić na następujące etapy: pierwszy rozpoczyna decyzja w sprawie wszczęcia postępowania o naruszenie przepisów dotyczących stosowania minimalnych rezerw obowiązkowych (wstępne postępowanie szczególne). Drugi natomiast – powiadomienie przez zarząd EBC instytucji kredytowej o domniemanym wykroczeniu i stosownej sankcji oraz o możliwości zgłoszenia przez nią sprzeciwu (właściwe postępowanie szczególne). Dalej, w przypadku wniesienia sprzeciwu, występuje etap związany z jego rozpatrzeniem i wydaniem decyzji o nałożeniu sankcji (właściwe postępowanie szczególne z wniesieniem sprzeciwu). W przypadku milczenia instytucji kredytowej uznaje się, że sankcja została nałożona na mocy decyzji zarządu EBC, chyba że instytucja kredytowa potwierdzi zaniechanie dopełnienia analizowanego obowiązku i wyrazi zgodę na poddanie się sankcji. Następny etap dotyczy możliwości zastosowania przez instytucję kredytową procedury ponownego zbadania decyzji zarządu EBC przez Radę Prezesów EBC (właściwe postępowanie szczególne z instytucją ponownego zbadania decyzji). Ostatni etap procedury związany jest z postępowaniem odwoławczym, które przysługuje instytucji kredytowej zgodnie z regulacjami traktatowymi (postępowanie odwoławcze dotyczące obowiązku utrzymania rezerw obowiązkowych).

4. Zasady procedury nakładania sankcji przez EBC na instytucje kredytowe za nieprzestrzeganie wymogów dotyczących minimalnych rezerw obowiązkowych

Po dokonaniu wspomnianych analiz stwierdzić można, że postępowanie szczególne jest prowadzone według kilku zasad. Niektóre zostały podane przez europejskiego prawodawcę bezpośrednio w przytoczonych wcześniej aktach prawnych dotyczących nakładania sankcji za nieprzestrzeganie wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych oraz kreowania tego obowiązku (pierwsza grupa zasad). Innym można – jak się wydaje – nadać terminologię analogiczną do zasad dających się wyodrębnić z całokształtu przepisów europejskiego prawa bankowego ESBC i szerzej – prawa finansowego UE (druga grupa).

Do zasad omawianej procedury w ramach pierwszej grupy zalicza się: zasadę poufności postępowania w sprawie naruszenia przepisów (art. 7 rozporządzenia EBC nr 2157/99), szybkości i terminowości postępowania (art. 12 rozporządzenia EBC nr 2157/99), proporcjonalności w nakładaniu sankcji (art. 2 rozporządzenia Rady nr 2532/98), a także zasadę jednolitej procedury nakładania sankcji przez EBC. Ostatnią z wymienionych można wywieść z preambuły do rozporządzenia Rady nr 2532/98, gdzie podkreśla się, że „w celu **jednolitego** podejścia do nakładania sankcji w różnych dziedzinach kompetencji EBC należy umieścić wszystkie przepisy ogólne i proceduralne dotyczące nakładania takich sankcji w jednym rozporządzeniu Rady; inne rozporządzenia Rady przewidują nakładanie szczególnych sankcji w szczególnych dziedzinach i odwołują się do niniejszego rozporządzenia w zakresie zasad i procedur dotyczących nakładania takich sankcji”.²³ Pomocne w opisywaniu procedury nakładania sankcji są też zasady, które można odtworzyć z preambuł rozporządzeń: Rady nr 2532/98 i EBC nr 2157/99, oraz z konkretnych przepisów tych dokumentów, m.in.: swobody działania EBC, współpracy EBC z państwami członkowskimi, legalizmu, jawności i rzetelności postępowania, poufności i zachowania tajemnicy zawodowej, jawności nakładania sankcji oraz zasada posługiwania się językiem ojczystym państwa, którego instytucja kredytowa dopuściła się naruszenia (art. 2 ust. 4 rozporządzenia EBC nr 2157/99). Można również wyróżnić zasadę reprezentacji prawnej instytucji kredytowej, która nie przestrzegająca wymogu utrzymywania rezerwy obowiązkowej.

²³ Podkreślenie – M.F.

W drugiej grupie zasad, które wywieść można z całokształtu przepisów europejskiego prawa bankowego ESBC czy szerzej prawa finansowego UE, są przede wszystkim wskazane w art. 3 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, do którego odsyła również art. 127 TFUE. Warto wskazać w tym miejscu zasadę stabilności cen i zrównoważonego wzrostu gospodarczego oraz wspierania ogólnych polityk gospodarczych w UE przy poszanowaniu zasady otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją. Trzeba również nadmienić, że w art. 119 ust. 3 TFUE znajduje się doprecyzowanie powyższych zasad przez prawodawcę europejskiego. Wskazuje on bowiem, że zarówno działania państw członkowskich, jak i Unii zakładają poszanowanie pewnych zasad przewodnich, do których zalicza właśnie zasadę stabilności cenowej, zdrowych finansów publicznych i warunków pieniężnych oraz trwałej równowagi płatniczej, a także osiągnięcia podstawowego celu polityki pieniężnej UE, czyli stabilnego poziomu cen w UE. Jest to tym bardziej istotne, że stosowanie rezerw obowiązkowych należy do instrumentów prawnych polityki pieniężnej, oddziałuje na płynność instytucji kredytowych i sprzyja stabilizacji stóp procentowych na rynku. Wymienione zasady, uregulowane w prawie traktatowym, jakkolwiek nacechowane sporym stopniem ogólności w zakresie konstruowania zasad pomocnych w analizie procedury szczególnej, zawierają jednak treści, które powinny stanowić wskazówkę dla podmiotów uczestniczących w tej procedurze.

Z kolei wśród zasad istotnych w działalności orzeczniczej ETS, a podlegających wykorzystaniu na gruncie analizowanej procedury, wymienić można również zasadę niedyskryminacji i równego traktowania instytucji kredytowych, które naruszyły obowiązek utrzymywania rezerw obowiązkowych, i zasadę poszanowania przez EBC praw stron trzecich do obrony. Trzeba jednak podkreślić, że w analizowanym postępowaniu szczególnym wyłączone jest stosowanie zasady *ne bis in idem* (art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 2157/99: „*Na podstawie tych samych faktów można wszcząć przeciwko temu samemu przedsiębiorstwu nie więcej niż jedno postępowanie o naruszenie przepisów*”).

5. Zakończenie

Oceniając analizowane regulacje, dotyczące procedury niestosowania się do wymagań dotyczących minimalnych rezerw obowiązkowych, podkreślić należy, że szkoda, iż prawodawca europejski nie umieścił wszystkich przepisów w jednym akcie prawa europejskiego. Zastosowana przez niego technika legislacyjna niepotrzebnie komplikuje nie tyl-

ko lekturę, ale także prawidłową rekonstrukcję przebiegu procedury. Ze względu na całokształt postanowień w tym zakresie, zarówno z powodów formalnoprawnych, związanych z odrębnością podstaw prawnych procedury, jak i ze względów materialno-prawnych, dotyczących naruszenia obowiązku polegającego wyłącznie na niestosowaniu się do wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych, można wskazać, że stanowi ona odrębny, szczególny typ, a przepisy normujące jej funkcjonowanie tworzą właściwe tylko dla niej zasady proceduralne. Jak wykazały powyższe analizy, regulacja procedury szczególnej podporządkowana jest pewnym zasadom, które można nazwać przewodnimi. Zaliczają się do nich zasady: efektywności i szybkości postępowania oraz jednolitego systemu rezerw w Eurosystemie, a tym samym jednolitej polityki pieniężnej, której instrumentem prawnym są również rezerwy.

Pozostaje jeszcze tylko kwestia ustosunkowania się do pytania postawionego na wstępie niniejszego artykułu, a mianowicie, skąd EBC czerpie kompetencje do nakładania na instytucje kredytowe państw strefy euro sankcji w przypadku niestosowania się przez nie do wymogu utrzymywania minimalnych rezerw obowiązkowych. Można wskazać, że z przepisów prawnych, wzmocnionych koniecznością realizacji celów wyrażonych w przepisach europejskich – obecnie głównie w Traktacie o funkcjonowaniu UE, Statucie ESBC i EBC – oraz potrzebą zapewnienia jednolitej polityki pieniężnej w Eurosystemie (legitymizacja funkcjonalna). Do podstaw prawnych istotnych dla uzasadnienia realizacji kompetencji EBC w omawianym zakresie należą, oprócz regulacji europejskich, również przepisy krajowe państw uczestniczących w III etapie UGiW, szczególnie istotne dla legitymizacji uprawnień EBC. Przede wszystkim jest to przepis art. 127 ust. 2 TFUE (dawny art. 105 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską – TWE), w którym stanowi się m.in., że podstawowe zadania ESBC polegają na definiowaniu i urzeczywistnianiu polityki pieniężnej UE, a przecież jednym z instrumentów tej polityki jest właśnie system rezerw obowiązkowych. Jeśli instytucje kredytowe państw strefy euro nie spełniają obowiązku utrzymywania rezerw, stosowanie sankcji ma spowodować zdyscyplinowanie ich, co przyczyni się do osiągania celów polityki pieniężnej UE. Zgodnie z art. 132 ust. 1 TFUE (dawny art. 110 TWE), w celu wykonywania zadań powierzonych ESBC, EBC na podstawie przepisów traktatowych i warunków określonych w Statucie (chodzi zwłaszcza o art. 19 ust. 1 Statutu ESBC) uchwała rozporządzenia i podejmuje niezbędne decyzje. Legitymizację dla stosowania sankcji przez EBC można – jak się wydaje – łączyć z faktem, że państwa członkowskie UE (z wyjątkiem Danii, Szwecji i Wielkiej Brytanii) zgodziły się przystąpić do III etapu Unii Gospodarczej i Walutowej i w ten sposób ograniczyć

część kompetencji własnych banków centralnych na rzecz EBC. Poza tym legitymacja dla stosowania sankcji za nieutrzymywanie minimalnych rezerw obowiązkowych ma źródła w przepisach krajowych, głównie konstytucyjnych, na podstawie których państwa członkowskie zdecydowały się ograniczyć swoje kompetencje w zakresie polityki pieniężnej.

W przypadku przystąpienia Polski do III etapu UGiW ograniczenie wskazanych kompetencji wynikać będzie z artykułów Konstytucji RP: 227²⁴ (który powinien zostać zmieniony) i 90, określającego tzw. opcję integracyjną konstytucji.²⁵ Warto raz jeszcze podkreślić, że EBC kompetencję do nakładania sankcji za nieprzestrzeganie wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych czerpie również z realizacji wspólnych dla wszystkich państw celów polityki pieniężnej UE. Ponadto, zgodnie z art. 132 ust. 3 TFUE, w granicach i na warunkach uchwalonych przez Radę, według procedury przewidzianej w artykule 129 ust. 4, EBC jest upoważniony, w przypadku nieposzanowania jego rozporządzeń i decyzji, do nakładania na przedsiębiorstwa grzywien i okresowych kar pieniężnych.

Instrumenty prawne służące egzekwowaniu funkcjonowania systemu rezerw obowiązkowych w Eurosystemie składają się również na treść pojęcia „integracja monetarna”. Dlatego można stwierdzić, że legitymizacja dla procesu integracyjnego w ramach UGiW, który polega w tym przypadku na integracji monetarnej, jest pełna. Stanowi bowiem kolejny etap integracji europejskiej. Jej rzetelna realizacja wymaga wykorzystania instrumentów prawnych zapewniających efektywność i jednolitość polityki pieniężnej Eurosystemu. Zespół instrumentów prawnych polityki pieniężnej (wśród nich stosowanie sankcji za nieprzestrzeganie wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych), stosowanych przez uczestników Eurosystemu w celu wykonania założeń traktatowych dotyczących UGiW, stanowi również o treści pojęcia „integracja monetarna”, a nakładanie sankcji za niestosowanie się do wymogu utrzymywania rezerw obowiązkowych jest funkcjonalną konsekwencją integracji monetarnej, zapewniającej prawidłowe działanie Eurosystemu.

²⁴ Konstytucja RP z 2.04.1997 r. (Dz.U. nr 78/1997, poz. 483 ze zm.). O różnych scenariuszach zmiany artykułów 227 i 90 Konstytucji RP w związku z przystąpieniem Polski do strefy euro i zmianami kompetencji i zadań Narodowego Banku Polskiego po przystąpieniu do III etapu UGiW zob.: M. Fedorowicz, *Der Beitritt Polens zur Wirtschafts und Währungsunion und die Polnische Verfassung von 1997*, Osteuropa Zeitschrift, Recht, Dezember 2009, nr 4, Hrsg. Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde in Zusammenarbeit mit dem Institut für Ostrecht der Universität zu Köln, s. 392–402.

²⁵ Pojęcie „opcja integracyjna konstytucji” stosuję za J. Barczem, który wprowadził je pracą: *Między konstytucją a ponadnarodowością. Opcja integracyjna Konstytucji RFN*, Warszawa 1990.

Abstract

The procedure in the event of non-compliance with minimum reserve requirements – central problems

A Council Regulation has established limits and conditions under which the European Central Bank (ECB) is entitled to impose fines or periodic penalty payments on undertakings for failure to comply with obligations resulting from its decisions and regulations.

Another important thing is that the ECB, while carrying out the procedure to determine the applicable sanction, must ensure as broad as possible respect of the rights of defense of third parties, in accordance with general principles of law and the case law of the Court of Justice of the European Communities on the matter, in particular existing case law concerning the inquiry powers of the European Commission in the field of competition.

The article discusses the procedure in the event of non-compliance with minimum reserve requirements and the principles applying in the event of non-compliance with minimum reserve requirement. For example, before any sanction is imposed, the Executive Board of the ECB or a competent national central bank on its behalf notifies the undertaking concerned of the alleged non-compliance and of the corresponding sanction. The notification contains all the relevant facts of the alleged non-compliance and informs the addressee that, unless it submits objections, the sanction shall be deemed imposed by decision of the Executive Board of the ECB.

This article also considers competences of the ECB to impose sanctions in the event of non-compliance with minimum reserve requirements. The analysis underlines and explains the principles and rules of that procedure that were construed on the basis of the entire regulation of EU banking law. The catalogue of principles and rules in that procedure is also taken into account. It is crucial to recognize problems concerning that procedure regarding Poland's future access to the European Monetary Union. Finally, the question of legitimization of competences to impose sanctions applied under that procedure described and analysed, as well.